

Λορέντζος Μαβίλης

Βιογραφία

Ο Λορέντζος Μαβίλης γεννήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 1860 στην Ιθάκη, όπου ο πατέρας του Παύλος υπηρετούσε τότε εκεί πρόεδρος των δικαστηρίων της Ιονίου Πολιτείας. Ο παππούς του ποιητή Δον Λορέντζος Μαβίλης, Ισπανός στην καταγωγή, ήταν πρόξενος της πατρίδας του στην Κέρκυρα, όπου πήρε γυναίκα Κερκυραία και εγκαταστάθηκε εκεί. Η μητέρα του ποιητή ήταν επίσης Κερκυραία και ονομαζόταν Ιωάννα Καποδίστρια-Σούφη. Πέρασε τα παιδικά της χρόνια σ' ένα αγρόκτημα, όπου έμαθε κι αγάπησε τη γλώσσα του λαού, τα τραγούδια και τις παροιμίες, και την αγάπη της αυτή την μετέδωσε στο γιο της Λορέντζο. Ο ποιητής παρακολουθούσε τα γυμνασιακά μαθήματα στο εκπαιδευτήριο «Καποδίστριας», όπου είχε δάσκαλο ελληνιστή τον Ιωάννη Ρωμανό. Αυτός τον σύστησε στην Αναγνωστική Εταιρία, όπου σύχναζαν τότε όλοι οι άνθρωποι των γραμμάτων. Εκεί γνώρισε τον Ιάκωβο Πολυλά, σοφό εκδότη του Δ. Σολωμού. Έμαθε την Ιταλική, Ισπανική, Αγγλική και Γερμανική. Το 1878 γράφτηκε στην φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών την οποία εγκατέλειψε μετά ένα χρόνο για να σπουδάσει στην Γερμανία φιλολογία και κυρίως γλωσσολογία και φιλοσοφία. Το 1890 στις 16 Ιουνίου αναγορεύτηκε διδάκτωρ της φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου του Έρλαγκεν της Βαυαρίας. Και κατέβηκε στην Κέρκυρα. Δεν δέχτηκε καμία θέση για να μην παραβεί τις ηθικές αρχές του. Ένα μικρό απόσπασμα επιστολής του (προς τον Κεφαλληνό) μας δίνει συμπυκνωμένο το πρόγραμμα της περαιτέρω προοπτικής του: «Ό,τι κατορθώσω εις την ζωή μου, θα το κατορθώσω μένοντας συνεπής, χωρίς ν' απαρνηθώ ούτε μια μόνο πράξη, ούτε μια μόνο στιγμή της περασμένης μου ζωής, ή αλλιώς δεν θα κατορθώσω τίποτε».

Το 1896 η Ελλάδα αγωνίζεται για την απελευθέρωση της Ηπείρου, Μακεδονίας και Κρήτης. Ο Μαβίλης που δεν ήταν πατριώτης μόνο στο λόγο και στην ποίηση, αλλά και στην πράξη, πολεμάει εθελοντής στην Κρήτη. Το 1897 αγωνίζεται στην Ήπειρο, πάλι εθελοντής, όπου και τραυματίζεται. Το 1910 εξελέγη βουλευτής του κόμματος των Φιλελευθέρων του Ελευθερίου Βενιζέλου στην αναθεωρητική Βουλή. Ιστορική θα μείνει η αγόρευσή του για την υπεράσπιση της δημοτικής γλώσσας όταν συζητιόταν το άρθρο 107 του συντάγματος. «Δεν υπάρχει γλώσσα χυδαία» είπε «μόνο χυδαίοι άνθρωποι!». Ο άκαμπτος χαρακτήρας του και το ότι δεν προσαρμόστηκε στο ρεύμα της συναλλαγής που επικρατούσε, το λεγόμενο ρουσφέτι, συντέλεσε στο να μην εκλεγεί βουλευτής στις επόμενες εκλογές.

Ο ποιητής Μαβίλης, εκτός από μερικά ποιήματα που δημοσίευσε σε περιοδικά της εποχής, δεν εξέδωσε καμία ποιητική συλλογή όσο ζούσε. Τα άπαντά του κυκλοφόρησαν με την φροντίδα του φίλου του Κ. Θεοτόκη στην Αλεξάνδρεια το 1915. Η μετριοφροσύνη χαρακτήριζε πάντα τον Μαβίλη όσον αφορά το έργο του. Αυτός ο εκπληκτικός μάστορας του σονέτου (δεκατετράστιχο ποίημα που αποτελείται από δύο τετράστιχα και δύο τρίστιχα) έστειλε τους στίχους του στον Παλαμά με την υποσημείωση: «Για το συρτάρι σου».

Οι κριτικοί του καιρού του αναγνώρισαν στο πρόσωπό του έναν τεχνίτη απaráμιλλο. Ορισμένοι τον κατηγορήσαν γι' αυτή του την τελειομανία, χαρακτηρίζοντάς την σαν μια νεκρή

πεταλούδα που μπορείς να θαυμάσεις τα ψυχρά φτερά της. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος πιο εύστοχα, ίσως, απ' όλους παρατήρησε: «Ο Μαβίλης στάθηκε ένας απ' τους σπάνιους εκείνους ποιητές που το καλύτερό τους ποίημα είναι η ζωή τους». Και πράγματι:

Στον Βαλκανικό πόλεμο του 1912 ο Μαβίλης παρά τα 53 του χρόνια κατετάγη εθελοντής λοχαγός των Γαριβαλδινών ερυθροχιτώνων. (Ονομαζόταν Γαριβαλδινοί οι εθελοντές Έλληνες και ξένοι από το όνομα του αρχηγού τους, Ιταλού στρατηγού, Γαριβάλδη. Ερυθροχιτώνες λέγονταν λόγω του κόκκινου χιτώνα που φορούσαν.) Εκείνη την εποχή ο Μαβίλης ήταν το βασιλόπουλο του παραμυθιού για μια μεγάλη ποιήτρια, την κυρία Θεώνη Δρακοπούλου ή Μυρτιώτισσα, όπως φιλολογικά επέλεξε να ονομάζεται. Η αγάπη αυτή, όσο σαγηνευτικό δόλωμα κι αν ήταν, δεν μπόρεσε να τον κρατήσει κοντά της. Η φωνή της πατρίδας κάλυψε τη φωνή της καρδιάς. «Σ' αγαπώ/ δεν μπορώ/ τίποτ' άλλο να πω/ πιο βαθύ, πιο απλό, πιο μεγάλο!» έγραφε για 'κείνον η ερωτευμένη ποιήτρια. Μα αυτός τραβούσε για τα μεγάλα ιδανικά «στην κορφή της ζωής, όπου ροδίζει/ της Λευτεριάς αμόλευτος αγέρας/ και σαν ήχος αθάνατης φλογέρας/ η ποίηση, αηδόνι θείο, καλοκαρδίζει...» Όχι πως δεν αγαπούν και οι ποιητές «μα τους θεριεύει ο πόθος του θανάτου/ με τ' αγιασμένα δαφνοστέφανά του».

Στις 28 Νοεμβρίου 1912 στο χωριό Δρίσκος, κοντά στα Γιάννενα, οι Τούρκοι εξαπέλυσαν σφοδρή αντεπίθεση κατά των Γαριβαλδινών εθελοντών που ήδη είχαν προχωρήσει πολύ. Ο Μαβίλης μάχεται ηρωικά, επικεφαλής των στρατιωτών του που αποδεκατίζονται απ' τα εχθρικά βόλια...

Σε μια στιγμή της μάχης μια σφαίρα του διατρυπά τα δύο μάγουλα χαλώντας και πολλά δόντια του. Ενώ μεταφέρεται αιμόφυρτος στο προσωρινό νοσοκομείο ένα δεύτερο βόλι τον βρήκε στο στόμα. Εκείνη τη στιγμή έφτανε στο χειρουργείο και ο αρχηγός, Αλέξανδρος Ρώμας. Είδε τον Μαβίλη και κατάλαβε. «Σε συγχαίρω απ' την καρδιά μου!» λέει δίνοντάς του το χέρι. Ο Μαβίλης μάζεψε τις στερνές του δυνάμεις, στάθηκε προσοχή και πήρε το χέρι του αρχηγού. Το αίμα που έτρεχε σ' όλο το δρόμο απ' τις πληγές των παρειών του πάγωνε το λαιμό του και του δυσκόλευε την αναπνοή. Δεν μπορούσε να μιλήσει. Τους κάνει νοήματα να του δώσουν χαρτί, να γράψει. Τα αίματα στάζουν απ' όλες τις μεριές και οι βολές του πυροβολικού ακούγονται τώρα κοντύτερα. Αλλά δεν προφταίνει ούτε να γράψει. Ο παπα-Φώτης του κλείνει τα μάτια. Ο Πιπίνος Γαριβάλδης, ο μόνος εκείνη τη στιγμή στρατιωτικός, στέκεται προσοχή και τον χαιρετάει. Οι άλλοι σταυροκοπιούνται. Ο Μαβίλης είναι πλέον νεκρός, ξαπλωμένος στο πεζούλι της Αγίας Παρασκευής. Τον έχουν σκεπάσει με τον ματωμένο μανδύα του. Έχει περάσει πλέον στην αιωνιότητα κερδίζοντας «δώρα άγια τρία: ΘΑΝΑΤΟ, ΑΘΑΝΑΣΙΑ Κ' ΕΛΕΥΤΕΡΙΑ»—όπως το ήθελε.

Από τότε στοίχειωσε, η ανάμνησή του και το επιβλητικό του όραμα, στην ψυχή και στην ποίηση της γυναίκας που τόσο πολύ τον αγάπησε και τόσο λίγο τον χάρηκε, της Μυρτιώτισσας.

Λίγα χρόνια αργότερα, έρημη, στην Κέρκυρα, πέθανε και η αδερφή του η Εσθήρ. Την έθαψαν με τις μαύρες πέρλες και τα κρόσινα γάντια.

Στήν Πατρίδα

Πατρίδα, σὰν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἄλλοῦ δὲ λάμπει.
Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἡ θάλασσα κι οἱ κάμποι,
πῶς λουλουδιζοῦν τὰ βουνά, τὰ δάσ', οἱ λαγκαδιές
στέρνοντάς του θυμίαμα μυριάδες μυρωδιές!
Ἀφρολογοῦν οἱ ρεματιές καὶ λαχταρίζ' ἡ λίμνη,
χίλιες πουλιῶν λαλιές ἤχοῦν, τῆς ὀμορφιάς του ὕμνοι,
σ' ἄπειρ' ἀστράφτουν χρώματα παντοῦ λογιῆς λογιῆς
τ' ἀγέρα τὰ πετούμενα τὰ σερπετὰ τῆς γῆς.
Κι αὐτὸς σηκώνει τ' ἀλαφρὰ τῆς καταχνιάς μαγνάδι,
κι ἡ κάθε στάλ' ἀπὸ δροσιὰ γυαλίζει σὰν πετράδι,
κάθε ἀχτίδα του σκορπᾷ μὲ τὴν ἀναλαμπὴ
χαρά, ζωὴ καὶ δύναμη κι ἐλπίδα ὅπου κι ἂν μπεῖ.

Φαντάζεις σὰν τὸν ἥλιο σου κι ἐσύ, καλὴ πατρίδα,
καὶ μάγια σὰν τὰ μάγια σου στὸν κόσμον ἄλλοῦ δὲν εἶδα.
Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισος, κι αἰώνια γαλανὸς
γύρω σου καθρεφτίζεται στὸ πέλαγ' οὐρανός.
Κι οἱ νύχτες σου μὲ τ' ἄστρα τους, μὲ τὴ γαλάζια πᾶστρο,
μὲ τ' ἀηδονολαλήματα, τρεμάμενα σὰν τ' ἄστρα,
μὲ τὸ φεγγάρι ποὺ περνᾷ, σὰν τ' ὄνειρο εὐτυχίας
στὴ μέση τῆς ἀπέραντης οὐράνιας ἡσυχίας.
Οἱ νύχτες σου δροσοβολοῦν χιλιόπλουμα λουλούδια
καὶ στῶν παιδιῶν σου πῆς καρδιές ἀμάραντα τραγούδια,
σταλάζουνε στὰ σπλάγχχνα τους θεράπειο λησμονιάς,
ἐλευτεριάς ἀγάλλιαση καὶ μίσος τυραννιάς.

Μάγεμ' ἀσημούφαντο, φῶς μαργαριταρένιο,
λιώνονται σ' ἓνα χάραμα ξανθό, μαλαματένιο.
Γιομάτος μόσχους καὶ δροσιές ὁ Ζέφυρος τερπνᾷ
μέσ' ἀπ' ἀγάπης φαντασιές τὰ πλάσματα ξυπνᾷ.
Κι ἀνάμεσα στὰ χρώματ' ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα,
προβαίνει πάλ' ὁ ἥλιος εἰς ὅλη του τὴ δόξα.
Καί, σὰν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινό,
ἕως τὸ χρυσὸ βασίλειμα λάμπει στὸν οὐρανό.
Ἐλλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασίλειμα δὲν ἔχει,
καὶ δὴχως γνέφια τοὺς καιροὺς ἡ δόξα σου διατρέχει.
Ὅσες φορὲς ὁ ἥλιος σου νὰ σὲ φωτίσει ἐρθεῖ,
θὲ νὰ σὲ βρεῖ πεντάμορφη, στεφανωμένη ὀρθή.